

Modül 1: Yapay Zekaya Giriş

İnteraktif Egzersiz 3: Fırsatlar ve Riskler: Önyargı, Erişilebilirlik, Demokrasi

Tarih: Kasım 2025

Hazırlayan: Misak-ı Milli Ortaokulu (Türkiye)

Başlık: Yapay Zeka Etik Timi: Önyargıları Ayıklamak ve Demokrasiyi Savunmak

Amaç

Katılımcılar, gerçek dünya senaryolarını analiz ederek yapay zekanın iki ucu keskin bıçak olan doğasını öğreneceklerdir. Fırsatlar (erişilebilirlik, kapsayıcılık) ile Riskler (önyargı, dezenformasyon/deepfake) arasındaki farkı ayırt edecek ve insan odaklı çözümler üreteceklerdir.

Grup Büyüklüğü: 3-4 kişilik küçük gruplar

Süre: 20–30 dakika

Talimatlar

Adım 1: Kurulum

Öğretmen, yapay zekanın güçlü bir araç olduğunu ancak her araç gibi inşa etmek veya yıkmak için de kullanılabileceğini açıklar. Sınıf "Etik Timlerine" ayrılır. Öğretmen, her gruba "Senaryo Kartlarını" (aşağıda verilmiştir) dağıtır.

Adım 2: Etkinlik

Küçük gruplar halinde katılımcılar üç özel senaryoyu analiz eder. Her senaryo için şunlara karar vermelidirler:

- Bu bir Fırsat mı yoksa Risk mi?
- Hangi kategoriye giriyor? (Önyargı, Erişilebilirlik veya Demokrasi).
- Çözüm / Geliştirme: Eğer bir risk ise bunu nasıl çözeriz? Eğer bir fırsat ise herkesin bundan haberdar olmasını nasıl sağlarız?

Senaryo A: Bir yapay zeka sistemi, belirli posta kodlarında/mahallelerde yaşayan kişilerin iş başvurularını otomatik olarak siliyor.

Senaryo B: Bir uygulama, görme engelli veya az gören bireyler için kamerayı kullanarak dünyayı sesli olarak betimliyor.

Senaryo C: Sosyal medyada bir politikacının savaş ilan ettiği, gerçek gibi görünen bir video (Deepfake) yayılıyor ancak aslında böyle bir şey hiç yaşanmadı.

Adım 3: Değerlendirme (Kapanış)

Rehberli tartışma soruları:

- "Bir yapay zekanın insan denetimi olmadan kararlar vermesi neden tehlikelidir?"
- "Deepfake (Senaryo C) demokrasiye nasıl zarar verir?"
- "Senaryo B daha önce dışlanmış olan insanların sürece dahil edilmesine nasıl yardımcı oldu?"

Gerekli Malzemeler

- Basılı "Senaryo Kartları" (A, B ve C).
- "Etik Raporu" Çalışma Kağıdı (grup başına bir adet).
- Kalemler veya tabletler.

Beklenen Çıktı

Gruplar, senaryoları doğru bir şekilde kategorize ettikleri tamamlanmış bir "Etik Raporu" ortaya koyarlar. Güvenli yapay zeka kullanımı için en az bir "Altın Kural" belirleyeceklerdir (Örn: "Bir videonun kaynağını her zaman kontrol et" veya "Yapay zeka, insanları yaşadıkları yere göre yargılamamalıdır").

(Yazdırılacak Çalışma Kağıdı) ETİK TİMİ RAPORU

Grup Adı: _____

Senaryo	Fırsat mı, Risk mi?	Kategori (Önyargı, Erişilebilirlik, Demokrasi)	Çözümünüz veya Kuralınız
A: İş Reddedici	[] Fırsat [X] Risk	Önyargı	Örnek: Yapay zekanın kişiyi neden reddettiğini insanlar kontrol etmeli.
B: Gören Uygulama	[] Fırsat [] Risk		
C: Sahte Video	[] Fırsat [] Risk		